

Уляна Садова, Андрій Артерчук

***КЛЮЧІ ДО РОЗУМІННЯ ПОТРЕБ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД:
ПОТЕНЦІАЛ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ В УКРАЇНІ***

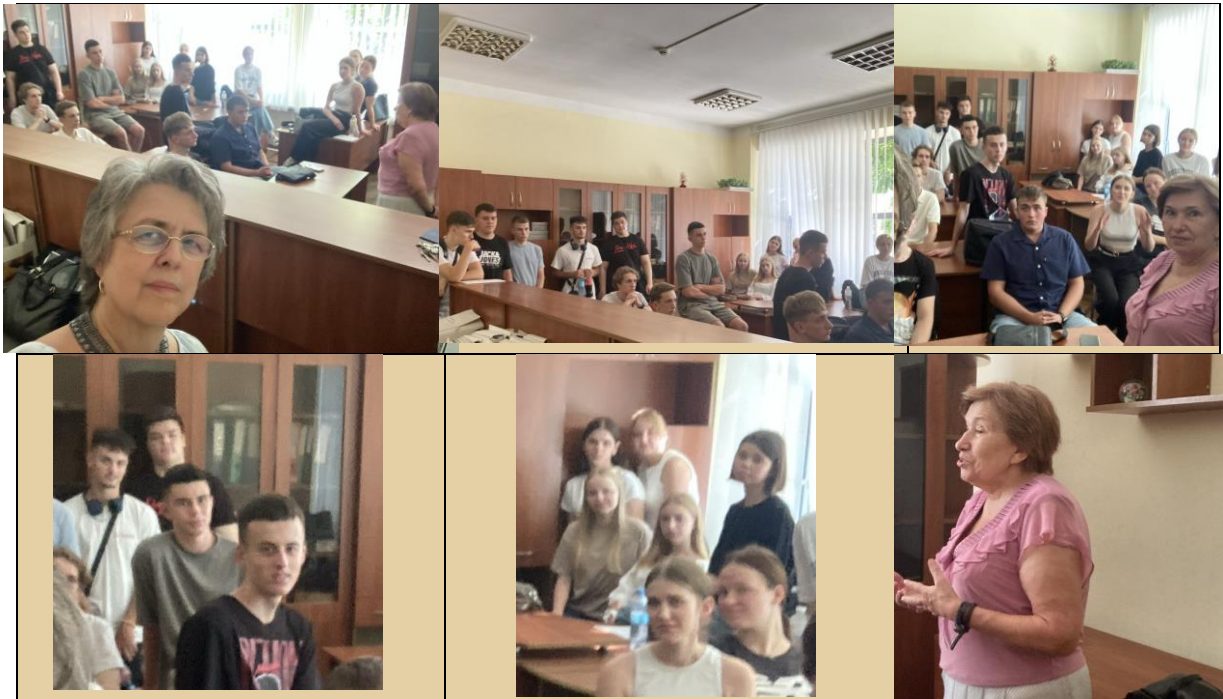
(за результатами методичних семінарів НДЦ «ДЕМОС» (2.09.2024р. та) та публічного обговорення концепції та законопроекту «Про місцеву статистику в Україні», Київ, 10.09.2024р.)

В Україні про статистику сказано немало. Проте, нині, коли в Україні в умовах цілої низки воєнних викликів і змін, розробки стратегій відбудови суспільного життя, поняття статистики, і, зокрема, «місцевої статистики» набуває нових відтінків та сенсів.

Так, без повноцінної та якісної інформації практично немислимо планувати розвиток держави. На рівні територіальних громад стає неможливим реалізовувати відповідальні рішення та стратегії: треба мати розуміння реальних потреб населення, що проживає на цих територіях (місцева статистика є важливим інструментом для збору, аналізу та інтерпретації даних, які відображають специфіку кожної громади).

Саме на такій хвилі в НДЦ «ДЕМОС» у перший навчальний день вересня 2024 року було проведено семінар-зустріч зі студентами першого курсу НУ «Львівська політехніка» (спеціальність «Економіка бізнесу»). Керівник Центру, професор У.Садова, привітала присутніх з «Днем знань», розповіла про наукові можливості з колективом НДЦ «ДЕМОС», а також озвучила мету наукового семінару, розраховану на присутню творчу молодь. «Нині, - сказала вона, студенти виявляють особливий інтерес до феномену «місцевої статистики». Адже одні мають освітні цілі (написання курсових робіт, дипломів або дослідницьких проєктів, особливо якщо їхні теми стосуються локальних проблем чи регіонального розвитку), інші - бажання кращого розуміння локального контексту розвитку територій (місцева статистика допомагає молоді краще зрозуміти соціально-економічні процеси в їхньому регіоні: зайнятість, демографічні зміни, екологічну ситуацію), ще інші - орієнтири професійного розвитку (для студентів, які планують працювати в місцевих органах влади, бізнесі чи громадських організаціях, знання локальної статистики є важливим для прийняття рішень і планування), або ж - демонструють громадянську активність (студентська молодь, зацікавлена у вирішенні суспільних проблем, може використовувати дані місцевої статистики для обґрунтування проєктів, петицій чи ініціатив) і т.п. У доповіді вона зупинилася на особливостях ролі та потенціалу місцевої статистики в Україні для ідентифікації потреб територіальних громад в умовах війни, назвала інструменти збору інформації, види методології аналізу, а також вказала на виклики, пов'язані з недостатністю ресурсів, кадрового забезпечення та технічної бази. Присутня на семінарі Леся Матвіївна Довганик (член ГО «Агенція розвитку підприємництва жінок та молоді») вказала на важливість обговорюваної теми місцевої статистики, на потребі підвищення рівня прозорості прийняття рішень та ефективності використання фінансових і людських ресурсів для досягнення цілей сталого розвитку. «Семінар, - наголосила пані Леся, створює платформу для обміну думками, досвідом та ідеями серед науковців, практиків, представників органів

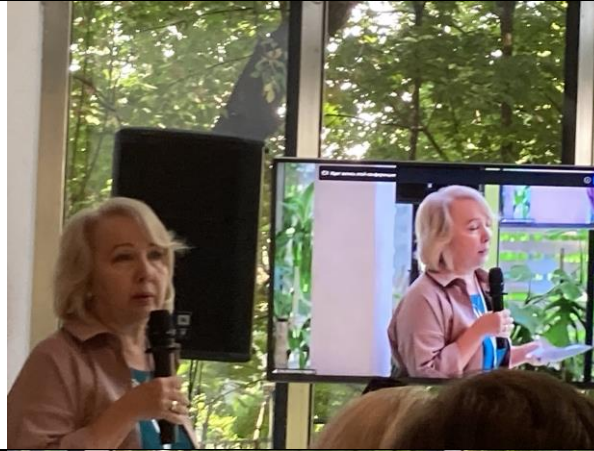
місцевого самоврядування та інших зацікавлених сторін. Цей захід є черговим кроком у напрямі зміцнення наукової бази управлінських процесів, що, у свою чергу, сприятиме розвитку громад як ключової складової соціально-економічного життя України»

. Логічним продовженням піднятої теми стала низка зустрічей і нарад членів команди НДЦ «ДЕМОС» з зацікавленими посадовими особами, присвячених розробці в Україні законопроекту «Про місцеву статистику». Про це йшлося на зустрічі з п.Оксаною Яковець (Регіональною координаторкою Благодійного фонду «СТАБІЛІЗЕЙШЕН СУППОРТ СЕРВІСЕЗ»), з п. Ігорем Гуменюком (головним спеціалістом відділу з питань надзвичайних ситуацій, цивільного захисту, мобілізаційної роботи, взаємодії з правоохоронними органами та екології Львівської районної ради) та ін. Саме вони практично в унісон говорили про потреби такого законопроекту, про його гармонізацію із законодавством України, про архіважливий у ньому блок соціального захисту де мала б бути ініціатива знизу...

Відповідь на такі побажання прозвучала у Києві уже 10 вересня 2024 року: тут відбувся перший публічний захід «Місцева статистика в Україні: на шляху від концепції до закону». Авторами дослідження було презентовано концепцію та законопроект про місцеву статистику в Україні (розроблено в рамках проєкту «Комплексне дослідження потреб у даних на місцевому рівні», що реалізовувався командою Центру розвитку інновацій спільно з Львівським університетом імені Івана Франка, Інститутом міста Дрогобич за підтримки Проєкту USAID «ГОВЕРЛА» та Міністерства розвитку громад та територій України. До участі у заході долучилися представники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, експерти з місцевого розвитку та статистики, представники асоціацій органів місцевого самоврядування та незалежні експерти (зокрема, з НДЦ «ДЕМОС»).

Зокрема, під час заходу учасники обговорили реальні приклади того, як місцева статистика впливає на регіональну політику, відновлення та розвиток громад. Так, за результатами дослідження, було озвучено, що 46,9% територіальних громад мають потребу в додаткових даних. Причому ця потреба є більш вираженою серед селищних (51,3%) і міських громад (47%) (табл.1)¹.

Таблиця 1

Рівень задоволення потреби ТГ у даних за типами громад

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей,%	у тому числі за типами ТГ		
		міська	селищна	сільська
Цілком задоволені, даних достатньо	33,5	26,3	30,9	43,5
Потребуємо додаткових даних	46,9	47,0	51,3	42,2
Не задоволені, дані відсутні	19,6	26,7	17,8	14,3
Всього	100	100	100	100

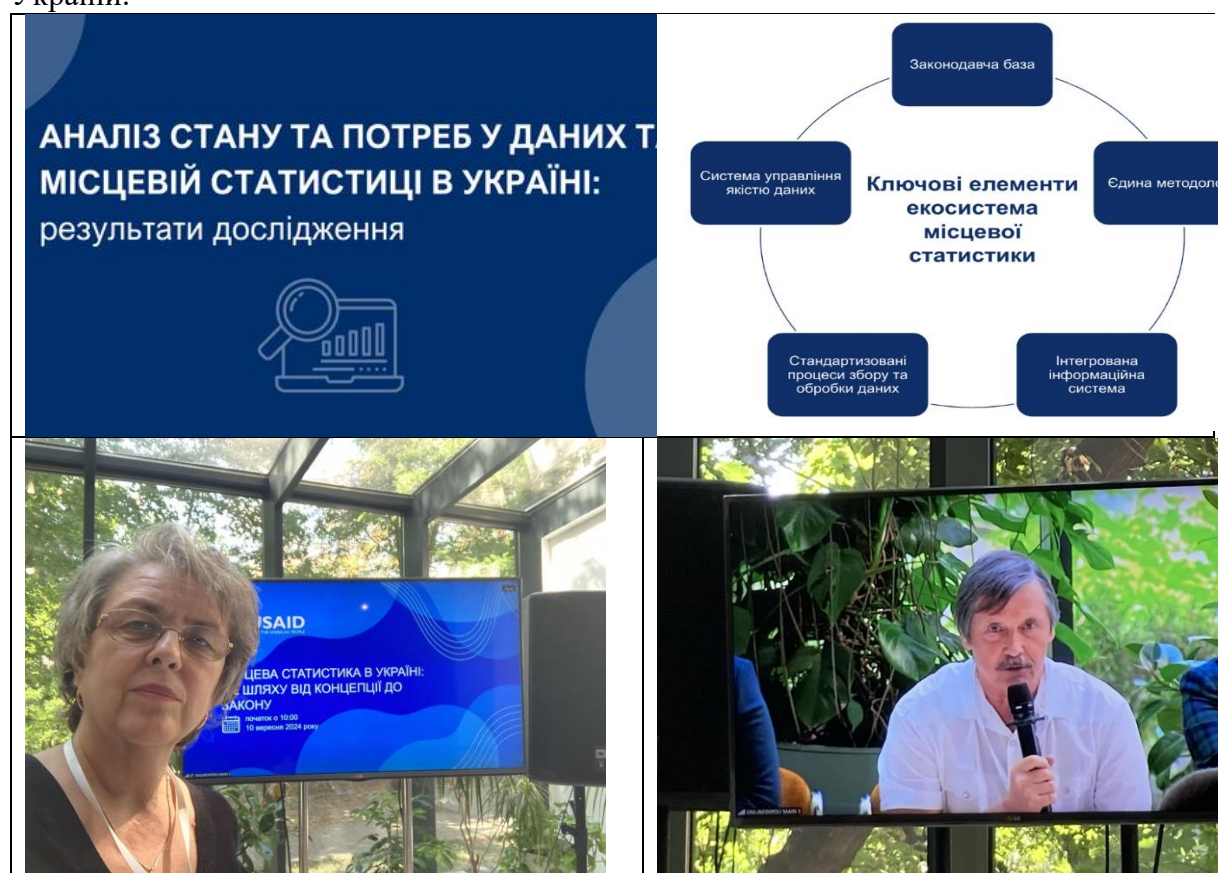
Крім цього, було наголошено, що попри актуальність потреб у місцевій статистиці, її поточний стан характеризується комплексом проблем (несистемність, нестача офіційної інформації, відсутність уніфікованих форм первинного обліку, обмеження доступу до офіційних даних, відсутність єдиної системи місцевої статистики, низький рівень спроможності громад). Відсутність методологічної і законодавчої основи формування і розвитку місцевої статистики на системній основі обумовлюють необхідність визначення концептуальних підходів до впровадження місцевої статистики з подальшим інституційним, програмно-технічним, кадровим, фінансовим забезпеченням її впровадження з урахуванням кращих міжнародних практик.

Проект Концепції місцевої статистики в Україні було розроблено на основі опитування понад 600 громад, 50+ глибинних інтерв'ю з ЦОВВ, ОВА, асоціаціями ОМС, аналітичними центрами, міжнародними експертами з Польщі та Скандинавських країн, а також у тісній співпраці з експертним review board, який сформували провідні організації та експерти з місцевої статистики та роботи з даними. Аналіз стану та потреб у місцевій статистиці представила завідувач кафедри статистики ЛНУ ім. Івана Франка, проф. Ольга Гринькевич.

¹ Наведено за: Аналіз стану та потреб у даних та місцевій статистиці в Україні: результати дослідження / Децентралізація (3.09.2024) - URL.: <https://decentralization.ua/news/tag/mistseva-statystyka>

Важливість реалізації Концепції у тому, що вона сприятиме трансформації системи місцевої статистики відповідно до сучасних потреб державної регіональної політики та підвищенню якості інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень щодо розвитку територіальних громад і регіонів України. Місцева статистика - це фундамент для: аналізу та прогнозування тенденцій регіонального й місцевого розвитку; відновлення територій та інфраструктури; планування просторового розвитку, розміщення об'єктів інфраструктури; розробки та моніторингу реалізації місцевих стратегій, планів, програм соціально-економічного розвитку; складання та контролю за виконанням місцевих бюджетів; розробки та оцінювання ефективності регіональної, місцевої політики; визначення пріоритетів і планування розвитку окремих галузей на місцевому рівні: освіти, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, транспорту тощо; прийняття обґрунтованих управлінських рішень в інших сферах життєдіяльності територіальних громад, їх населених пунктів та районів областей України.

Концепція місцевої статистики визначає ключові напрямки, механізми та етапи формування методологічних та організаційно-правових основ функціонування і розвитку місцевої статистики в Україні з урахуванням особливостей воєнного стану, повоєнного розвитку України та виконання євроінтеграційних завдань. Реалізація Концепції передбачає створення механізму координації діяльності та взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів місцевої статистики з питань інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття рішень щодо функціонування, відновлення і розвитку громад і територій.

Про інноваційні особливості Концепції місцевої статистики (акцент на використанні адміністративних даних та публічних реєстрів; створення Центру місцевої статистики як незалежного органу; використання геопросторових даних та ПС-

